

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 21 lutego 2013 r.*

Dyrektywa 93/13/EWG — Nieuczciwe warunki w umowach konsumenckich — Badanie z urzędu przez sąd krajowy nieuczciwego charakteru warunku umownego — Obowiązek sądu krajowego stwierdzającego z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego wezwania stron do przedstawienia ich uwag przed przystąpieniem do wyciągania wniosków z takiego stwierdzenia — Warunki umowne, jakie należy wziąć pod uwagę przy ocenie nieuczciwego charakteru

W sprawie C-472/11

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Fővárosi Bíróság [obecnie Fővárosi Törvényszék (Węgry)] postanowieniem z dnia 16 czerwca 2011 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 16 września 2011 r., w postępowaniu:

Banif Plus Bank Zrt

przeciwko

Csabie Csipaiowi,

Viktórii Csipai,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: P. Mengozzi,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 września 2012 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Banif Plus Bank Zrt przez E. Héjję, ügyvéd,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra oraz K. Szíjjártó, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Martíneza-Lagego Sobreda, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: węgierski.

— w imieniu rządu słowackiego przez M. Kianičkę, działającego w charakterze pełnomocnika,
— w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Simona oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,
podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 i 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29, zwanej dalej „dyrektywą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Banif Plus Bankiem Zrt (zwanym dalej „Banif Plus Bankiem”) a małżonkami Csipai w przedmiocie zapłaty kwot należnych z tytułu umowy kredytowej w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy przez instytucję kredytową z powodu zachowania pożyczkobiorcy.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy definiuje nieuczciwy warunek w następujący sposób:
„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.
- 4 Jeżeli chodzi o ocenę nieuczciwego charakteru danego warunku, to art. 4 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:
„Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy, i z odniesieniem, w czasie wykonania umowy, do wszelkich okoliczności związanych z wykonaniem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna”.
- 5 Jeżeli chodzi o skutki związane ze stwierdzeniem nieuczciwego charakteru danego warunku, art. 6 ust. 1 dyrektywy stanowi:
„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.
- 6 Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy stanowi:
„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

Prawo krajowe

- 7 Zgodnie z art. 209 ust 1 kodeksu cywilnego „nieuczciwe są ogólny warunek umowny lub postanowienie umowne, które nie były indywidualnie negocjowane, jeżeli z naruszeniem wymogów dobrej wiary i lojalności określają prawa i obowiązki stron wynikające z umowy w sposób jednostronny i nieuzasadniony, ze szkodą dla tej strony, która nie jest autorem warunku lub postanowienia”.
- 8 Artykuł 209/A ust. 2 kodeksu cywilnego przewiduje, że takie warunki są nieważne.
- 9 Artykuł 2 lit. j) dekrety rządowego nr 18/1999 z dnia 5 lutego 1999 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przewiduje, że:
- „[...] za nieuczciwy w braku przeciwnego dowodu uważa się między innymi warunek, który:
- [...]
- j) zobowiązuje konsumenta do zapłaty nadmiernie wygórowanej kwoty, w przypadku gdy nie wykonuje on jego zobowiązań lub nie wykonuje ich w sposób uzgodniony w umowie”.
- 10 Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy nr III z 1952 r. kodeks postępowania cywilnego sąd w braku odmiennego przepisu prawa jest związany żądaniami i argumentami przedstawionymi przez strony.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 W dniu 16 czerwca 2006 r. C. Csipai zawarł umowę kredytową z Banif Plus Bankiem, której czas trwania został ustalony do dnia 15 czerwca 2012 r.
- 12 Warunek nr 29 umowy przygotowanej przez Banif Plus Bank przewidywał, że jeżeli umowa zostanie rozwiązana przed upływem terminu jej obowiązywania z powodu niewykonania zobowiązania przez kredytobiorcę lub też z jakiegokolwiek innego powodu wynikającego z przypisanego mu zachowania, kredytobiorca zobowiązany jest do zapłaty wraz z zaległymi odsetkami i kosztami łącznej kwoty rat pozostających do zapłaty. Raty, które stały się wymagalne, obejmują poza kwotą główną również odsetki z tytułu pożyczki oraz składkę na ubezpieczenie.
- 13 Csaba Csipai zapłacił ostatnią ratę w lutym 2008 r. W związku z tym Banif Plus Bank rozwiązał umowę i zażądał od kredytobiorcy zapłaty pozostałych kwot należnych na podstawie jej warunku nr 29. Ponieważ C. Csipai nie dostosował się do tego wezwania, Banif Plus Bank wniósł pozew przeciwko niemu, a także, opierając się na przepisach prawa rodzinnego, przeciwko jego małżonce.
- 14 W ramach toczącego się przed nim postępowania Pesti Központi kerületi bíróság (sąd dla okręgu centralnego w Peszcie), rozpoznający sprawę jako sąd pierwszej instancji, poinformował strony, iż uważa, że rzeczony warunek nr 29 ma nieuczciwy charakter, i wezwał je do wypowiedzenia się w tej kwestii. Csaba Csipai podniósł, że uznaje żądania Banif Plus Banku za nadmiernie wygórowane oraz że uznaje za zasadną jedynie kwotę należności głównej. Banif Plus Bank zaprzeczył nieuczciwemu charakterowi spornej klauzuli.
- 15 Wyrokiem z dnia 6 lipca 2010 r. Pesti Központi kerületi bíróság nakazał C. Csipaiowi zapłatę na rzecz Banif Plus Banku obliczonej kwoty bez stosowania warunku nr 29 umowy.

16 Banif Plus Bank odwołał się od tego wyroku. To w tych okolicznościach Fővárosi Bíróság postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy zgodne z art. 7 ust. 1 dyrektywy [...] jest postępowanie sądu krajowego, który w przypadku gdy ustali istnienie nieuczciwego warunku, nawet bez wniosku stron w tym zakresie informuje strony, że stwierdza nieważność czwartego zdania warunku nr 29 ogólnych warunków umowy pożyczki podpisanej pomiędzy stronami postępowania? Nieważność wynika z naruszenia przepisów prawa, a dokładniej z art. 1 ust. 1 lit. c) i art. 2 lit. j) rozporządzenia rządowego nr 18/1999 [...]?
- 2) W związku z pytaniem pierwszym, czy sąd jest uprawniony do żądania od stron postępowania złożenia oświadczenia dotyczącego wspomnianego warunku umownego w taki sposób, aby można było usunąć skutki prawne ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku i osiągnąć cele, o których mowa w art. 6 ust. 1 dyrektywy?
- 3) Czy w wyżej opisanych okolicznościach w chwili oceny nieuczciwego warunku umownego sąd jest uprawniony do tego, aby oceniać każdy warunek umowny, czy też może oceniać tylko te warunki, na których opiera swoje roszczenie strona zawierająca umowę z konsumentem?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 17 Przez pytania pierwsze i drugie, które należy rozpatrywać łącznie, sąd krajowy zasadniczo zmierza do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy powinny być interpretowane w ten sposób, że sprzeciwiają się one temu, lub też przeciwnie, pozwalają na to, aby sąd krajowy, który z urzędu orzeka o nieuczciwym charakterze warunku umownego, poinformował strony o tym, iż podnosi on istnienie podstawy nieważności, i wezwał je do złożenia oświadczenia w tym zakresie.
- 18 Z akt sprawy wynika, że pytania te są związane z istnieniem w prawie krajowym przepisu, zgodnie z którym sąd, który podnosi z urzędu podstawę nieważności, powinien uprzedzić o tym strony i umożliwić im złożenie oświadczenia w przedmiocie ewentualnego stwierdzenia nieważności danego stosunku prawnego, w braku czego nie może zostać orzeczona nieważność.
- 19 Aby udzielić odpowiedzi na te pytania, należy przypomnieć, iż system ochrony ustanowiony przez dyrektywę opiera się na założeniu, że konsument znajduje się w słabszej pozycji niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na postanowienia umowne sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść (zob. w szczególności wyroki: z dnia 6 października 2009 r. w sprawie C-40/08 Asturcom Telecomunicaciones, Zb.Orz. s. I-9579, pkt 29; z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie C-618/10 Banco Español de Crédito, pkt 39).
- 20 Ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 dyrektywy przewiduje, że nieuczciwe warunki nie będą wiążące dla konsumenta. Jak wynika z orzecznictwa, jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron ustanowionej w umowie równowagą rzeczywistą, która przywraca równość tych stron (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie C-137/08 VB Pénzügyi Lízing, Zb.Orz. s. I-10847, pkt 47; ww. wyrok w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 40).

- 21 W celu zapewnienia zamierzonej przez dyrektywę ochrony Trybunał podkreślał również wielokrotnie, że wspomniana nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie poprzez pozytywną interwencję, zewnętrzną wobec stron umowy (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie VB Pénzügyi Lízing, pkt 48; w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 41).
- 22 To w świetle takich rozważań Trybunał orzekł, że sąd krajowy powinien z urzędu oceniać nieuczciwy charakter danego warunku umownego objętego zakresem zastosowania dyrektywy, i czyniąc tak, powinien usuwać brak równowagi istniejący pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą (zob. w szczególności ww. wyroki: w sprawie VB Pénzügyi Lízing, pkt 49; w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 42).
- 23 W konsekwencji rola przyznana w tej dziedzinie przez prawo unijne sądowi krajowemu nie ogranicza się do zwykłej możliwości orzeczenia w przedmiocie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku umownego, ale obejmuje także obowiązek zbadania tej kwestii z urzędu, od chwili gdy sąd krajowy dysponuje w tym celu niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych (zob. w szczególności wyrok z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-243/08 Pannon GSM, Zb.Orz. s. I-4713, pkt 32; ww. wyrok w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 43).
- 24 W tym zakresie, wypowiadając się w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego przez sąd krajowy orzekający w ramach postępowania kontradyktoryjnego pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, Trybunał stwierdził, że sąd ten zobowiązany jest przeprowadzić z urzędu dochodzenie w celu ustalenia, czy postanowienie umowne zamieszczone w umowie pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem jest objęte zakresem zastosowania dyrektywy, a jeżeli tak – zobowiązany jest z urzędu zbadać, czy postanowienie to ewentualnie ma nieuczciwy charakter (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie VB Pénzügyi Lízing, pkt 56; w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 44).
- 25 Jeżeli chodzi o skutki, jakie należy wyciągnąć ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku, to art. 6 ust. 1 dyrektywy wymaga, aby państwa członkowskie przewidziały, że taki warunek nie będzie wiążący dla konsumentów „na mocy prawa krajowego”.
- 26 W tym zakresie należy przypomnieć, że w braku uregulowania przez prawo Unii w tym zakresie procedury sądowe mające na celu zapewnienie ochrony praw jednostek wywodzących się z prawa Unii należą do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej. Niemniej jednak procedury te nie mogą być mniej korzystne od procedur dotyczących podobnych sytuacji w prawie krajowym (zasada równoważności) ani czynić wykonywania uprawnień przyznanych przez prawo unijne nadmiernie utrudnionym lub praktycznie niemożliwym (zasada skuteczności) (zob. podobnie ww. wyroki: w sprawie Asturcom Telecomunicaciones, pkt 38; w sprawie Banco Español de Crédito, pkt 46).
- 27 Jeżeli chodzi o obowiązek zapewnienia skuteczności ochrony przewidziany przez dyrektywę w odniesieniu do sankcji związanej z nieuczciwym warunkiem, to Trybunał orzekł już, że sąd krajowy powinien wyciągnąć wszystkie skutki, które zgodnie z prawem krajowym wynikają ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru danego warunku, w celu zapewnienia, że konsument nie będzie nim związany (ww. wyrok w sprawie Asturcom Telecomunicaciones, pkt 59). Trybunał stwierdził jednak, że sąd krajowy nie ma obowiązku na podstawie dyrektywy wyłączać zastosowania danej klauzuli, jeżeli konsument, po poinformowaniu go przez rzeczony sąd, nie ma zamiaru powoływać się na nieuczciwy i niewiążący charakter (zob. ww. wyrok w sprawie Pannon GSM, pkt 33, 35).
- 28 Z orzecznictwa tego wynika, że pełna skuteczność ochrony przewidzianej przez dyrektywę wymaga, aby sąd krajowy, który z urzędu stwierdza nieważność warunku umownego, mógł wyciągnąć wszystkie skutki z tego stwierdzenia, bez czekania na to, że konsument poinformowany o jego prawach złoży oświadczenie, domagając się stwierdzenia nieważności rzeczonego warunku.

- 29 Niemniej jednak, stosując prawo Unii, sąd krajowy powinien również spełniać wymogi rzeczywistej ochrony prawnej praw jednostek wywodzących się z prawa Unii, takich jak zagwarantowane przez art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Wśród wymogów tych znajduje się zasada kontradiktoryjności, która stanowi część praw do obrony i do której przestrzegania sąd krajowy jest zobowiązany zwłaszcza w trakcie rozpatrywania sporu na podstawie zarzutu podniesionego z urzędu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie C-89/08 P Komisja przeciwko Irlandii i in., Zb.Orz. s. I-11245, pkt 50, 54).
- 30 Trybunał orzekł w ten sposób, że zasadniczo zasada kontradiktoryjności nie tylko przyznaje każdej ze stron postępowania prawo do zapoznania się z dowodami i uwagami przedstawionymi sądowi przez stronę przeciwną oraz do ich dyskutowania, lecz oznacza również prawo stron do zapoznania się z zarzutami prawnymi podnoszonymi z urzędu przez sąd, na podstawie których zamierza on oprzeć swoje orzeczenie, oraz prawo do dyskusji nad nimi. Trybunał podkreślił, że w celu spełnienia wymogów związanych ze sprawiedliwym procesem ważne jest, aby strony znały i mogły przedyskutować w sposób kontradiktoryjny zarówno okoliczności faktyczne, jak i okoliczności prawne, które mają decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia postępowania (zob. ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Irlandii i in., pkt 55, 56).
- 31 Z powyższego wynika, że w przypadku, gdy sąd krajowy po ustaleniu na podstawie posiadanych przez niego faktycznych i prawnych, lub na podstawie elementów faktycznych i prawnych przedstawionych mu w wyniku czynności postępowania podjętych z urzędu w tym celu, że dany warunek objęty jest zakresem zastosowania dyrektywy, stwierdza w trakcie oceny dokonywanej z urzędu, że warunek ten ma nieuczciwy charakter, co do zasady ma on obowiązek poinformować o tym strony sporu i wezwać je do kontradiktoryjnego przedyskutowania tej okoliczności w sposób przewidziany w tym celu przez krajowe prawo procesowe.
- 32 Przepis krajowy sporny w postępowaniu głównym, zgodnie z którym sąd podnoszący z urzędu podstawę nieważności powinien uprzedzić o tym strony, dając im możliwość złożenia oświadczenia co do ewentualnego stwierdzenia nieważności danego stosunku prawnego, odpowiada temu wymogowi.
- 33 W przypadku podnoszenia z urzędu nieuczciwego charakteru warunku umownego obowiązek poinformowania stron i udzielenia im możliwości wypowiedzenia się nie może zostać ponadto uznany jako taki za niezgodny z zasadą skuteczności, która reguluje wdrożenie przez państwa członkowskie praw przyznanych przez porządek prawny Unii. W rzeczywistości bowiem wiadomo, że zasada ta powinna być stosowana z uwzględnieniem w szczególności zasad, które stanowią podstawę krajowego systemu prawnego, takich jak ochrona praw do obrony, której elementem jest zasada kontradiktoryjności (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Asturcom Telecomunicaciones, pkt 39).
- 34 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że zgodnie z zasadą kontradiktoryjności i bez naruszania zasady skuteczności ochrony przyznanej przez dyrektywę na korzyść konsumenta sąd odsyłający w ramach postępowania głównego wezwał zarówno powodową w tym postępowaniu instytucję finansową, jak również pozwanego konsumenta do przedstawienia ich uwag w przedmiocie oceny dotyczącej nieuczciwego charakteru spornego warunku.
- 35 Owa przyznana konsumentowi możliwość wypowiedzenia się w tej kwestii odpowiada również obowiązкови ciążącemu na sądzie krajowym – co zostało przypomniane w pkt 25 niniejszego wyroku – uwzględnienia w odpowiednim przypadku woli wyrażonej przez konsumenta, jeżeli mając świadomość o niewiążącym charakterze danego nieuczciwego warunku, wskaże on jednak, iż sprzeciwia się temu, aby warunek ten został wyłączony, udzielając w ten sposób wyraźnej i wolnej zgody na dany warunek.
- 36 W związku z tym na pytania pierwsze i drugie należy odpowiedzieć, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy powinny być interpretowane w ten sposób, iż sąd krajowy, który stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego, nie ma obowiązku, by w celu wyciągnięcia skutków z tego

stwierdzenia czekać na to, że konsument poinformowany o jego prawach złoży oświadczenie, wnosząc o stwierdzenie nieważności takiego warunku. Niemniej jednak zasada kontrydiktoryjności nakłada co do zasady na sąd krajowy stwierdzający z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego obowiązek poinformowania o tym stron sporu i udzielenia im możliwości kontrydiktoryjnego przedyskutowania tej okoliczności w sposób przewidziany w tym zakresie przez krajowe przepisy proceduralne.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 37 Przez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy dyrektywę należy interpretować w ten sposób, iż w trakcie oceny nieuczciwego warunku zezwala ona sądowi krajowemu na badanie wszystkich warunków umownych, bądź nakłada na niego obowiązek takiego badania, czy też przeciwnie, sąd ten powinien ograniczyć ocenę do warunków, na których opiera się wniesiony do niego pozew.
- 38 Tytułem wstępu należy stwierdzić, iż z akt sprawy wynika, że w sprawie głównej pozew wniesiony przez Banif Plus Bank przeciwko małżonkom Csipai opiera się na warunku nr 29 zawartej umowy kredytowej oraz że ustalenie nieuczciwego charakteru warunku lub też jego braku ma decydujące znaczenie dla wydania orzeczenia w kwestii roszczenia o zapłatę poszczególnych odszkodowań dochodzonych przez Banif Plus Bank.
- 39 W związku z tym pytanie trzecie należy interpretować w ten sposób, iż sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy przy ocenie nieuczciwego charakteru warunku, na jakim opiera się pozew, sąd ten może lub powinien brać pod uwagę pozostałe warunki umowne.
- 40 Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy warunki umowy mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy ocena ta powinna być dokonywana z uwzględnieniem charakteru usług będących przedmiotem umowy oraz przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności towarzyszących jej zawarciu, podobnie jak i wszystkich innych postanowień tej umowy lub innej umowy, od której umowa ta jest zależna.
- 41 W związku z tym na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że sąd krajowy, w celu dokonania oceny ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego, który stanowi podstawę wniesionego do niego pozwu, powinien brać pod uwagę wszystkie pozostałe warunki umowy.

W przedmiocie kosztów

- 42 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich powinny być interpretowane w ten sposób, iż sąd krajowy, który stwierdza z urzędu nieuczciwy charakter warunku umownego, nie ma obowiązku, by w celu wyciągnięcia skutków z tego stwierdzenia czekać na to, że konsument poinformowany o jego prawach złoży oświadczenie, wnosząc o stwierdzenie nieważności takiego warunku. Niemniej jednak zasada kontrydiktoryjności nakłada co do zasady na sąd krajowy stwierdzający z urzędu nieuczciwy charakter warunku

umownego obowiązek poinformowania o tym stron sporu i udzielenia im możliwości kontradiktoryjnego przedyskutowania tej okoliczności w sposób przewidziany w tym zakresie przez krajowe przepisy proceduralne.

- 2) Sąd krajowy w celu dokonania oceny ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego, który stanowi podstawę wniesionego do niego pozwu, powinien brać pod uwagę wszystkie pozostałe warunki umowy.**

Podpisy